

Aanvullend natuuronderzoek

Brandweerkazerne in Didam

In opdracht van Buro Ontwerp & Omgeving

Colofon

Aanvullend natuuronderzoek brandweerkazerne in Didam

Opdrachtgever	Buro Ontwerp & Omgeving
Contactpersoon	Dhr. S. Schut
Opdrachtnemer	Staring Advies Jonker Emilweg 11 6997 CB Hoog-Keppel
Rapportnummer	2133
Auteur	Ing. R. Boerboom
Controle	S.J.J. Wamelink
Publicatiedatum:	8 juli 2020
Foto voorblad	Plangebied (foto: R. Boerboom)

Eigendom

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever. Het rapport blijft eigendom van de opdrachtgever. Niets uit dit rapport mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d. m. v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde natuurwet- en regelgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Staring Advies accepteert daarom op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van eventuele beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Staring Advies uitgevoerde onderzoek neemt. Staring Advies is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Staring Advies; opdrachtgever vrijwaart Staring Advies voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Kwaliteitszorg

Staring Advies is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het Netwerk Groene Bureaus is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

www.netwerkgroenebureaus.nl

Inhoud

Colofon	1
Samenvatting.....	3
1 Inleiding en doel	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Doel.....	4
2 Gebiedsbeschrijving en geplande werkzaamheden	5
2.1 Gegevens plangebied	5
2.2 Beschrijving van het plangebied.....	5
2.3 Geplande werkzaamheden	5
3 Het ecologisch onderzoek	8
3.1 Onderzoeksmethode	8
3.2 Resultaten	10
4 Wet natuurbescherming.....	13
4.1 Vleermuizen	13
4.2 Kleine marterachtigen	14
5 Conclusie.....	16
6 Bijlagen.....	17
Bijlage 1 Resultaten veldonderzoek	18
Bijlage 2 Wettelijk kader Wet natuurbescherming	19

Samenvatting

Uit het gericht onderzoek blijkt dat de geplande realisatie van de brandweerkazerne aan de Vincwijkstraat in Didam geen negatief effect heeft op de soortgroepen vleermuizen en kleine marterachtigen. Het uitvoeren van een aanvullend onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk voor deze soortgroepen. Tijdens een eerder uitgevoerde quickscan natuurtoets is vastgesteld dat er geen negatieve effecten op beschermde soorten van overige soortgroepen verwacht worden (SA rapportnummer 2051).

Er moet wel rekening gehouden worden met broedvogels. Versturende werkzaamheden moeten buiten het broedseizoen (15 maart - 15 juli) worden uitgevoerd.

Het wordt sterk aanbevolen om de huidige lichtverstoring op/nabij de rotonde ten noordoosten van het plangebied op te heffen, zodat de directe omgeving van het plangebied geschikter wordt als foerageergebied voor vleermuizen. Indien mogelijk kan de oversteek voor vleermuizen hier versterkt worden met de aanplant van extra bomen.

Dit zijn uitkomsten van het onderzoek dat is gehouden naar aanleiding van plannen voor de realisatie van een brandweerkazerne nabij de bebouwde kom van Didam. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor beschermde plant- en diersoorten. Daarom is onderzoek noodzakelijk om te voldoen aan de Wet Natuurbescherming.

Staring Advies voerde het onderzoek uit in opdracht van Buro Ontwerp & Omgeving. Het bureau deed literatuuronderzoek in de Nationale Databank Flora en Fauna en voerde gericht veldonderzoek uit op de locatie.

1 Inleiding en doel

1.1 Inleiding

Bij een ruimtelijke ontwikkeling verlangt de huidige wetgeving een gedegen onderzoek naar flora en fauna in verband met de zorgplicht die de Wet natuurbescherming een plannenmaker oplegt. Er zijn plannen om een brandweerkazerne te realiseren aan de Vincwijkweg in Didam. Hiervoor dient de aanwezige bosschage verwijderd te worden. Uit de door Staring Advies uitgevoerde quickscan natuurtoets (SA rapport 2051) is gebleken dat voor onderstaande beschermde soort(groep)en gericht onderzoek noodzakelijk is:

- Vleermuizen: vliegroutes en foerageergebieden
- Kleine marterachtigen als bunzing, hermelijn en wezel

De heer Schut van Buro Ontwerp & Omgeving is betrokken bij de plannen en heeft Staring Advies gevraagd voor het uitvoeren van dit aanvullende onderzoek.

1.2 Doel

Ruimtelijke plannen kunnen conflicterend zijn met de Wet natuurbescherming, wanneer er sprake is van negatieve effecten op beschermde soorten. Het doel van het natuuronderzoek is om te inventariseren of er door de geplande ruimtelijke ontwikkelingen sprake is van aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen en functioneel leefgebied van bovenstaande soort(groep)en. Voor overige beschermde soorten is tijdens de quickscan natuurtoets aangetoond dat negatieve effecten op deze soorten op voorhand uit te sluiten zijn, mits rekening wordt gehouden met broedvogels. Versturende werkzaamheden moeten buiten het broedseizoen (15 maart – 15 juli) worden uitgevoerd.

2 Gebiedsbeschrijving en geplande werkzaamheden

2.1 Gegevens plangebied

Locatie: Vincwijweg
Plaats: Didam
Gemeente: Montferland
Provincie: Gelderland

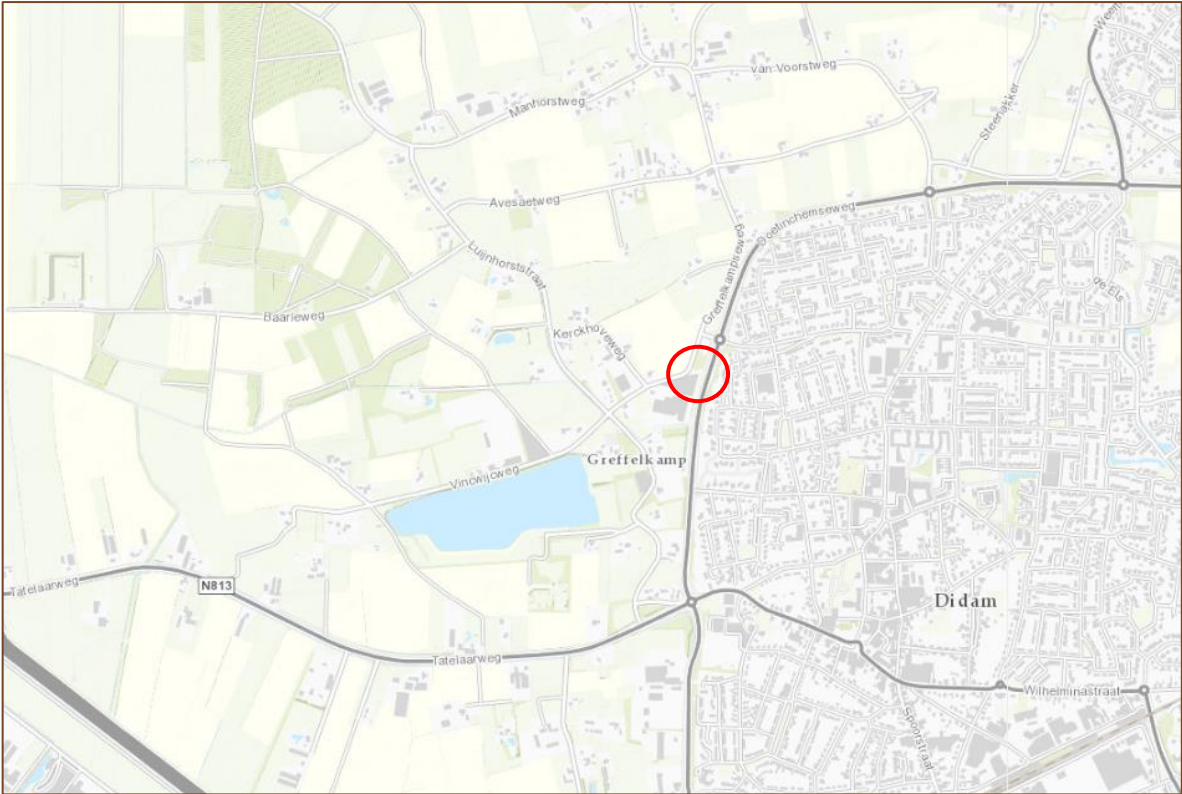
2.2 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied betreft een onbebouwd terrein aan de westzijde van de bebouwde kom van Didam (zie figuur 1). Het plangebied ligt globaal ingesloten tussen de Vincwijweg, De Eik en de Doetinchemseweg (N813). Het plangebied betreft een bomengroep waar een aantal jaar geleden de struiklaag volledig verwijderd is. De boomlaag wordt gedomineerd door zomereik, met een enkele berk. De ondergroei bestaat uit plantensoorten van matig voedselrijke tot voedselrijke omstandigheden en jonge opslag van struikvormers als braam sp., hazelaar, rode kornoelje, sleedoorn, Amerikaanse vogelkers en eenstijlige meidoorn. Enkele bomen zijn deels met klimop begroeid. Bebouwing of verhard oppervlak is niet aanwezig binnen het plangebied. Open water is eveneens niet aanwezig (zie figuur 2 en bijlage 1).

De directe omgeving van het plangebied bestaat uit de provinciale weg N813 met bijbehorend fietspad en bermen, overige openbare wegen, agrarisch grasland, een skatebaan, een parkeerterrein en de bebouwde kom van Didam (zie figuur 2 en bijlage 1).

2.3 Geplande werkzaamheden

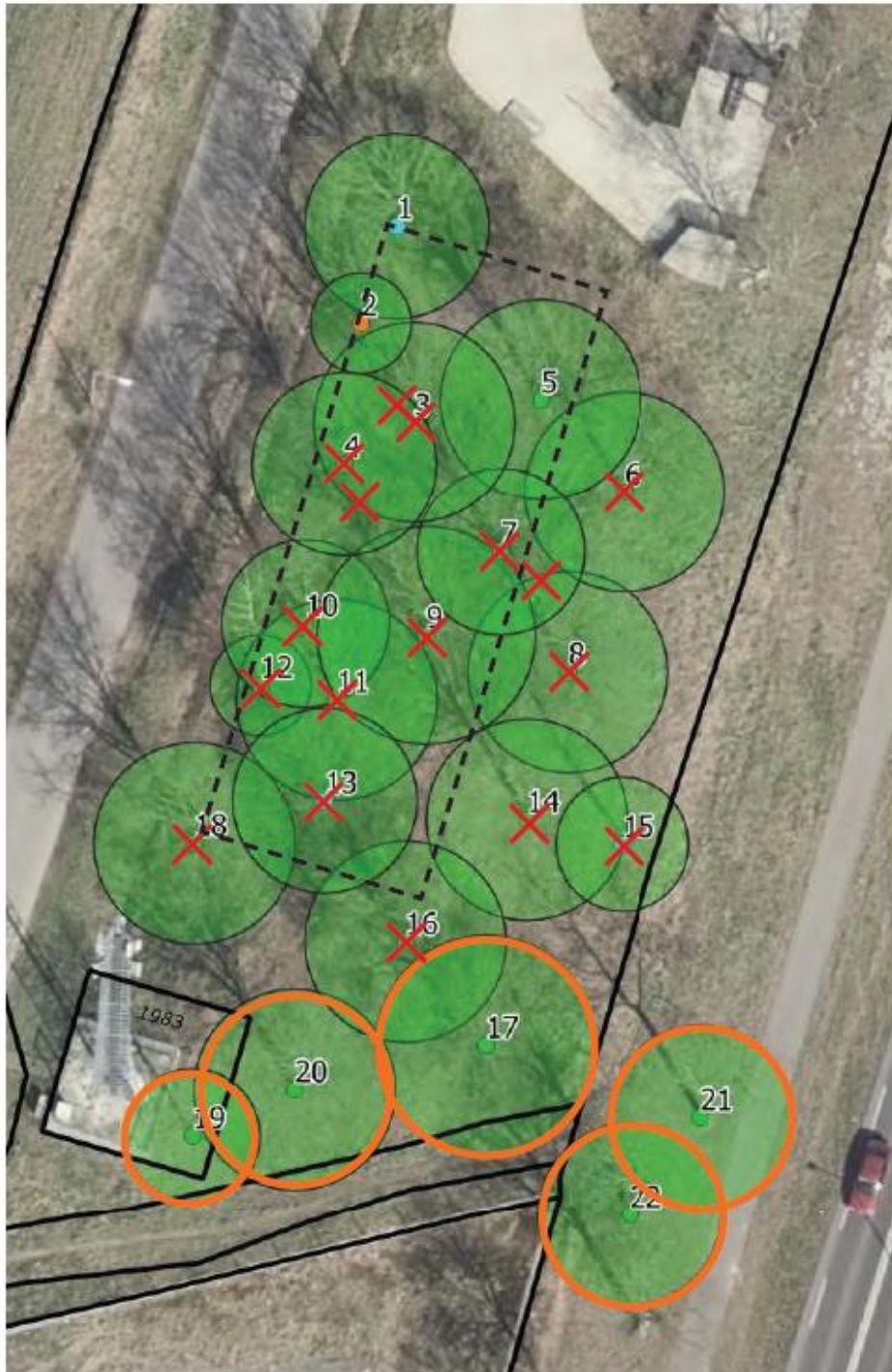
Er zijn plannen voor de realisatie van een brandweerkazerne. Het betreft verplaatsing van de brandweerkazerne vanuit de huidige locatie aan de Burgemeester Kronenburglaan in de bebouwde kom van Didam, naar het plangebied aan de Vincwijweg. Hiervoor zal in het plangebied bomenkap noodzakelijk zijn. Op basis van een Boom Effect Analyse (BEA) is aangetoond dat van de 22 onderzochte bomen in het plangebied kunnen er in optimale omstandigheden 5 behouden worden (bron: BEA032020001), (zie figuur 3). Voor de te kappen bomen wordt nieuwe aanplant gerealiseerd.

Figuur 1. Globale ligging van het plangebied (rood). Bron: Provincie Gelderland (2019).

Figuur 2. Luchtfoto van het onderzoeksgebied (blauw) met daarin het plangebied (rood). Bron: Provincie Gelderland (2019).

LEGENDA

 Te behouden boom

 Te kappen boom

 Contour brandweerkazerne

Figuur 3. Te kappen en te behouden bomen in het plangebied (bron: Buro Ontwerp & Omgeving).

3 Het ecologisch onderzoek

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksmethode en de resultaten van het veldonderzoek besproken.

3.1 Onderzoeksmethode

Op basis van de landelijk erkende protocollen voor gericht natuuronderzoek is de onderzoeksintensiteit bepaald.

Vleermuizen

Voor het vleermuisonderzoek is het Vleermuisprotocol, opgesteld door de Zoogdiervereniging VZZ, in samenwerking met het Netwerk Groene Bureaus en de Gegevensautoriteit Natuur, richtinggevend. Voor het onderzoek in het kader van de geplande realisatie van de brandweerkazerne is, conform dit protocol, de volgende onderzoeksinspanning noodzakelijk:

- Gericht vleermuisonderzoek naar de aanwezigheid van foerageergebieden en vliegroutes bestaat uit 2 avondbezoeken in de periode april - oktober, waarbij minimaal 1 veldbezoek tussen 15 mei en 15 juli (kraamperiode) dient plaats te vinden (bron: Protocol voor Vleermuisonderzoek, 2017). Er dienen minimaal 8 weken tussen beide veldbezoeken te zitten.

Het vleermuisonderzoek is met twee personen uitgevoerd (zie tabel 2). Om een beeld te krijgen van mogelijk aanwezige vliegroutes van/naar of via het plangebied, is een groter gebied onderzocht dan het plangebied zelf (zie figuur 2). Middels dit onderzoek is een volledig beeld ontstaan over de aanwezigheid van vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen.

Onderzoeker(s)	Ronde	Datum	Begintijd	Eindtijd	Weersomstandigheden
R. Boerboom, V. Boerboom-Vos	1	15-4-2020	20.10 uur	22.00 uur	Licht bewolkt, droog, 11,5-10°C, wind 0 Bft
R. Boerboom, V. Boerboom-Vos	2	16-6-2020	21.45 uur	23.45 uur	Licht bewolkt, droog, 19,5°C, wind 0 Bft

Tabel 1. Veldonderzoek vleermuizen.

Kleine marterachtigen

Kleine marterachtigen zijn door hun verborgen leefwijze en lage dichtheden lastig op te sporen. Het plangebied voldoet aan de eisen voor het leefgebied van de bunzing, hermelijn en wezel. De geplande werkzaamheden in het plangebied kunnen leiden tot aantasting van (de functionaliteit van) een vaste rust- en verblijfplaats. Hiervoor zal een inventarisatie uitgevoerd worden middels de richtlijnen zoals opgesteld in het document 'Soortenbescherming in Overijssel; bunzing, egel, hermelijn en wezel (provincie Overijssel, december 2019). Voor de provincie Gelderland is een dergelijk onderzoeksprotocol nog niet beschikbaar.

Om de aanwezigheid vast te stellen wordt aangeraden om altijd verschillende methoden te gebruiken. De minimale inzet per inventarisatiemethode is afhankelijk van de aanwezige elementen die in het plangebied aanwezig zijn en de locatie(s) waar men werkzaamheden (zoals kappen, graven, bouwen, etc.) gaat uitvoeren. Het aantal in te zetten inventarisatiemiddelen is bepaald aan de hand van het aantal aanwezige (potentiele) verblijfplaatsen en de eventueel aanwezige verbindingzones en foerageergebieden en de impact die het voorgenomen plan of project hierop heeft. De inventarisatiemiddelen dienen gedurende de looptijd van het onderzoek ingezet te worden in de aanwezige structuren die mogelijk gebruikt worden door kleine marterachtigen, zoals bij takkenrillen en bosranden (zie figuur 4).

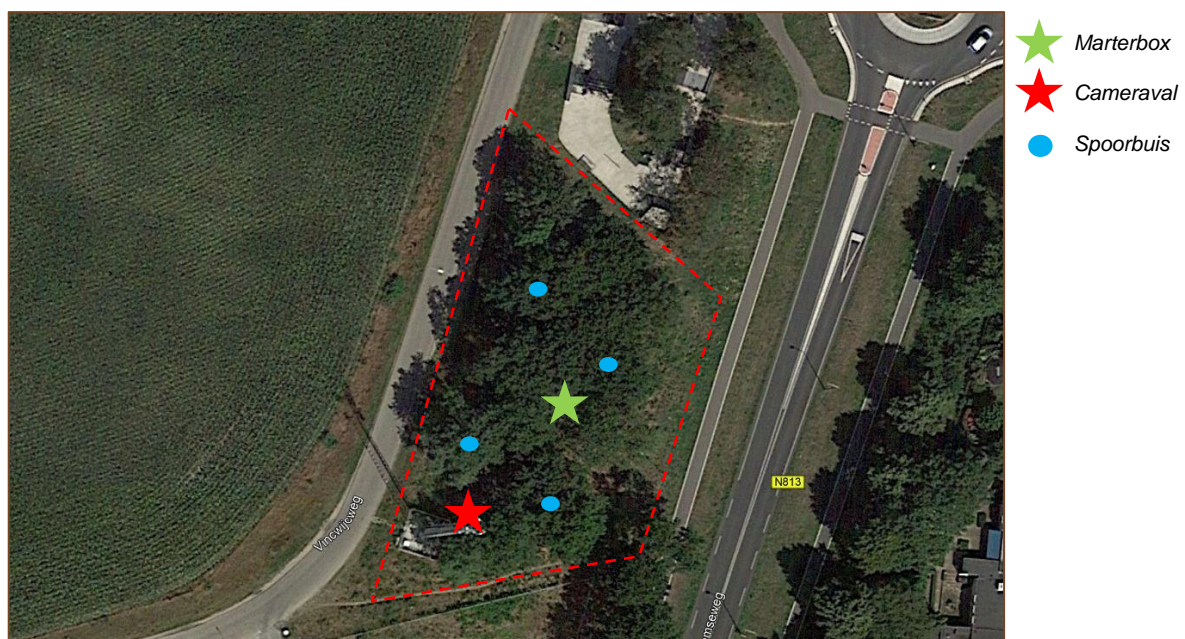
Om de aanwezigheid vast te stellen is gebruik gemaakt van een combinatie van de volgende methoden:

- 1x Cameraval met lokmiddel voor specifiek bunzing en mogelijk hermelijn en wezel
- 1x Marterbox (type 'Mostela') voor hermelijn, wezel en mogelijk bunzing
- 4x Spoorbuizen

Hierbij zijn de eenheden 3 weken in het gebied geplaatst (zie tabel 2). Tijdens deze periode zij de eenheden zo min mogelijk beroerd om verstoring te voorkomen. Na afronding van het onderzoek zijn de eenheden opgehaald en de fotobeelden van de cameravallen en de camera's in de marterboxen geanalyseerd en de aangetroffen marters en eventueel overige zoogdieren worden op naam gebracht.

Onderzoeker	Bezoekronde	Datum
R. Boerboom	Plaatsen cameravallen	1-6-2020
R. Boerboom	Ophalen cameravallen	23-6-2020

Tabel 2. Veldonderzoek kleine marters.

Figuur 4. Locaties martervallen (bron: Google Earth).

3.2 Resultaten

In deze paragraaf worden de resultaten van het gericht veldonderzoek naar vleermuizen en kleine marterachtigen besproken.

3.2.1 Vleermuizen

Tijdens het veldonderzoek zijn twee vleermuissoorten in het onderzoeksgebied waargenomen: gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Binnen de grenzen van het plangebied zelf is uitsluitend de gewone dwergvleermuis aangetroffen (zie bijlage 1). Het gebiedsgebruik wordt hieronder per soort beschreven.

Gewone dwergvleermuis

Tijdens de veldonderzoeken zijn in en langs verschillende opgaande groenstructuren binnen het onderzoeksgebied foeragerende en passerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. De grootste aantallen en concentraties van foeragerende gewone dwergvleermuizen zijn ten oosten van het plangebied, aan de overzijde van de Doetinchemseweg (N813) waargenomen. Hier is een lijnvormige groenstructuur parallel aan deze weg aanwezig, grenzend aan diverse verschillende particuliere tuinen met opgaande beplanting. Hierdoor is een robuuste groenstructuur met voldoende beschutting en donkerte ontstaan, die geschikt is als vliegroute en foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis. Tijdens de veldonderzoeken is ook waargenomen dat gewone dwergvleermuizen vanuit deze groenstructuur ook de Doetinchemseweg oversteken om bij de bomenrijen aan de westzijde van de weg te foerageren. Incidenteel foerageert er ook een exemplaar langs de randen van het plangebied of sporadisch ook tussen de boomkronen in het plangebied. De gewone dwergvleermuizen steken voornamelijk over ten zuiden en noorden van het plangebied, aangezien hier de meest donkere overstek met korte overbrugging tussen de boomkronen mogelijk is. Eenmalig is ten hoogte van het plangebied een gewone dwergvleermuis waargenomen die de Doetinchemseweg overstak en langs de bosranden ging foerageren. Bij de rotonde nabij het plangebied is zeer veel lichtverstoring, veroorzaakt door de hoge lichtmasten op de rotonde (zie foto 1). Hier zijn dan ook geen passerende of foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Vermoedelijk vormt dit open, sterk verlichte gebied een barrière voor vleermuizen.

Het plangebied is gezien de lage aantallen foeragerende gewone dwergvleermuizen en het ontbreken van waarnemingen van passerende exemplaren niet in gebruik als essentieel foerageergebied en geen onderdeel van een vliegroute.

Laatvlieger

Van de laatvlieger zijn uitsluitend enkele passerende exemplaren langs de groenstructuren aan de oostzijde van de Doetinchemseweg, ten oosten van het plangebied waargenomen. Er zijn geen waarnemingen verricht van exemplaren die in het plangebied of in de randen van het plangebied foerageren.

Het plangebied is niet in gebruik als (essentieel) foerageergebied en geen onderdeel van een vliegroute van de laatvlieger.

Foto 1. Sterk verlichte rotonde nabij het plangebied (foto: R. Boerboom).

3.2.2 Kleine marterachtigen

Uit de directe omgeving van het plangebied zijn uitsluitend enkele waarnemingen van de bunzing bekend. De soort is op circa 300 meter afstand van het plangebied waargenomen. Uit de ruime omgeving van het plangebied zijn ook waarnemingen van de overige kleine marterachtigen hermelijn en wezel bekend (bron: NDFF). Het plangebied is mogelijk van essentieel belang als foerageergebied voor kleine marterachtigen. Een verblijfplaats van de bunzing wordt niet verwacht door het ontbreken van geschikte schuilgelegenheden, zoals dichte vegetatie, houtstapels, takkenhopen, konijnenholen etc. Een verblijfplaats van de hermelijn en wezel, die ook muizen en rattenholen gebruiken, is niet geheel uit te sluiten in het plangebied.

Cameraval

Op de beelden van de cameraval zijn geen kleine marterachtigen waargenomen. Er zijn uitsluitend opnamen van muizen (hoofdzakelijk bosmuis) te zien (zie foto 2).

Marterbox

Op de beelden van de marterbox zijn ook geen kleine marterachtigen waargenomen en alleen muizen te zien. Het betreft ook hier hoofdzakelijk bosmuis.

Spoorbuizen

In de spoorbuizen zijn enkele prenten (en uitwerpselen) van muizen vastgelegd. Er zijn geen prenten van kleine marterachtigen vastgelegd.

Op basis van het ontbreken van waarnemingen kan gesteld worden dat het plangebied niet in gebruik is als functioneel leefgebied door kleine marterachtigen als bunzing, hermelijn en wezel. Een vaste rust- en verblijfplaats wordt niet waarschijnlijk geacht.

Foto 2. Bosmuis in marterbox.

4 Wet natuurbescherming

De effecten op aangetroffen beschermde soorten en de wettelijke consequenties zijn ingeschat aan de hand van de geplande werkzaamheden (zie bijlage 2). Binnen de invloedssfeer van de geplande realisatie van de brandweerkazerne is de strikt beschermde gewone dwergvleermuis vastgesteld.

4.1 Vleermuizen

4.1.1 Beschermde status

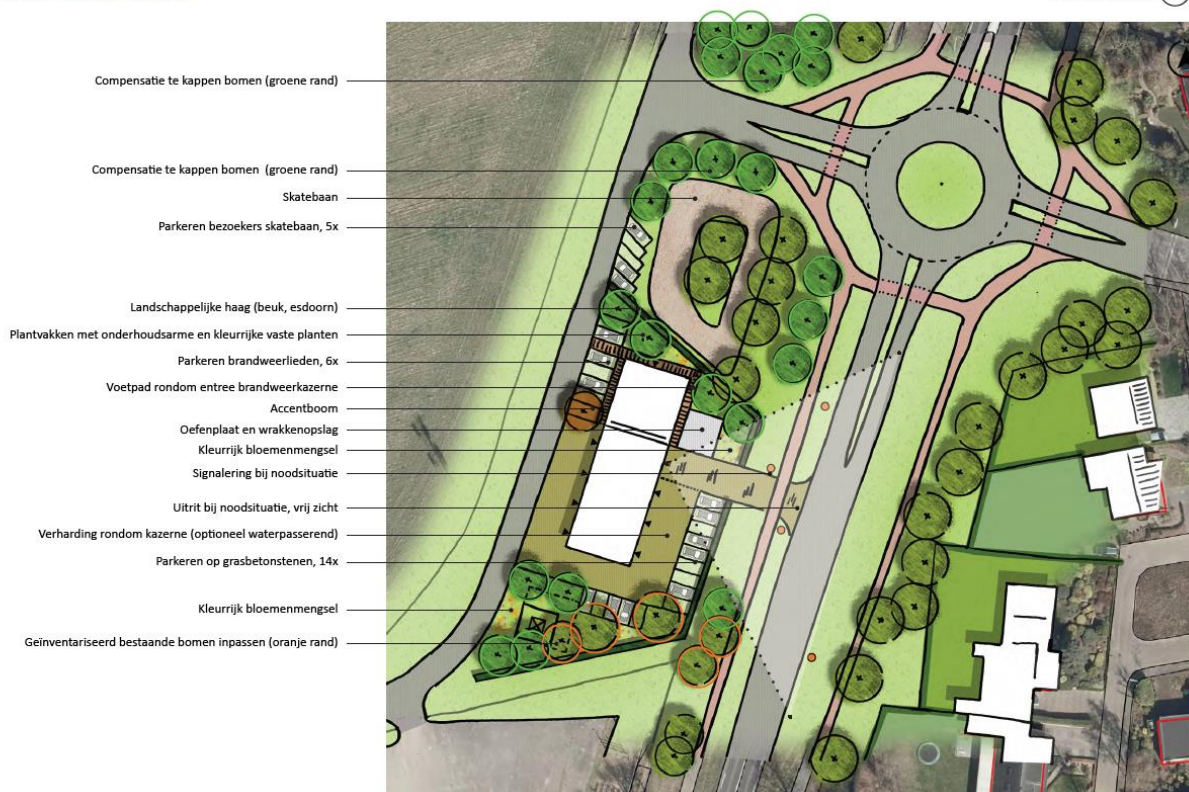
Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd via de Wet natuurbescherming. Ze staan ook vermeld in de Europese Habitatrichtlijn. Dat wil zeggen dat de vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond beschermd zijn. Daarnaast zijn essentiële foerageergebieden en vliegroutes ook strikt beschermd. Wanneer een vaste rust- en verblijfplaats, vliegroute of essentieel foerageergebied verdwijnt dient hiervoor ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden en dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen te worden.

4.5.2 Gebruik van het plangebied

In het plangebied bevinden zich geen verblijfplaatsen, vliegroutes of essentiële foerageergebieden van vleermuizen. Het aanvragen van een ontheffing en het treffen van mitigerende en/of compenserende maatregelen is niet noodzakelijk.

Aanbeveling

Er is in sterke mate sprake van lichtverstoring bij de rotonde ten noordoosten van het plangebied (zie foto 1). Het wordt sterk aanbevolen om de huidige lichtverstoring op/nabij deze rotonde op te heffen, zodat de directe omgeving van het plangebied geschikter wordt als foerageergebied voor vleermuizen. Indien mogelijk kan de oversteek voor vleermuizen hier versterkt worden met de aanplant van extra bomen. Door de beoogde bomencompensatie nabij deze rotonde wordt de overbrugging voor vleermuizen al verkleind (zie figuur 5). Bij voorkeur wordt de sterke verlichting op de rotonde opgeheven of vervangen voor vleermuisvriendelijke verlichting, in combinatie met extra aanplant.

Figuur 5. Beoogde herinrichting van het plangebied met extra bomen nabij de rotonde.

4.2 Kleine marterachtigen

4.2.1 Beschermd status

De kleine marterachtigen bunzing, hermelijn en wezel zijn beschermd via de Wet natuurbescherming, onder de categorie 'andere soorten'. Dit wil zeggen dat de soort nationaal beschermd is. Voor deze soorten geldt dat het niet is toegestaan om:

- individuen opzettelijk te doden of te vangen.
- de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

In een aantal provincies geldt echter vrijstelling van bovenstaande verbodsbepalingen voor (vrij) algemene zoogdiersoorten, waaronder kleine marterachtigen. In de provincie Gelderland is die vrijstelling echter opgeheven voor kleine marterachtigen, waardoor de vaste rust- en verblijfplaatsen strikt beschermd zijn. Het voorkomen is ontheffingsplichtig wanneer er vaste verblijfplaatsen aanwezig zijn.

4.2.2 Gebruik van het plangebied

In het plangebied bevinden zich geen verblijfplaatsen of functioneel leefgebied van kleine marterachtigen als bunzing, hermelijn en wezel. Het aanvragen van een ontheffing en het treffen van mitigerende en/of compenserende maatregelen is niet noodzakelijk voor deze soortgroep.

5 Conclusie

Aan de hand van de verkregen resultaten en datgene wat gesteld wordt in de Wet natuurbescherming kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

Het aanvragen van een ontheffing en het opstellen van een mitigatie- en compensatieplan is niet noodzakelijk voor de soortgroepen vleermuizen en kleine marterachtigen.

Het wordt sterk aanbevolen om de huidige lichtverstoring op/nabij de rotonde ten noordoosten van het plangebied op te heffen, zodat de directe omgeving van het plangebied geschikter wordt als foerageergebied voor vleermuizen. Indien mogelijk kan de oversteek voor vleermuizen hier versterkt worden met de aanplant van extra bomen.

6 Bijlagen

- 1 Resultaten veldonderzoek
- 2 Wettelijk kader

Bijlage 1 Resultaten veldonderzoek

Waarnemingen vleermuizen

gewone dwergvleermuis

- foeragerend
- ▲ overvliegend

laatvlieger

- ▲ overvliegend

Bijlage 2 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze wet vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet. De Wet natuurbescherming volgt in hoofdlijnen de bepalingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn op. De belangrijkste beschermde natuurwaarden in de Wet Natuurbescherming zijn:

- Beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebieden);
- Aangepaste soortenlijst beschermde planten en dieren;
- Expliciete vermelding intrinsieke waarde van natuur (art. 1.10);
- Algemene zorgplicht voor natuurgebieden en in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving (art. 1.11);
- Actieve soortenbescherming (art. 1.12): verplichting voor provincies.

Gebiedsbescherming

Natura 2000-gebieden

Toetsing van effecten van projecten op Natura 2000-gebieden blijft hetzelfde als nu.

Beschermde natuurmonumenten

Beschermde natuurmonumenten en bijbehorende doelen komen te vervallen. Hetzelfde geldt voor (nooit aangewezen) beschermde landschapsgezichten en beschermde leefomgevingen. De meeste natuurmonumenten vallen binnen het NNN areaal en zijn via dat beschermingsregime alsnog beschermd. Daarnaast kunnen gemeenten de natuurmonumenten via een bestemmingsplan als beschermde natuur aanwijzen.

Provincies dienen gebieden aan te wijzen voor het NNN (voormalige EHS) en (evt. op verzoek) voor overige bijzondere provinciale natuurgebieden en bijzondere provinciale landschappen.

Het rijk kan een gebied, niet zijnde een Natura 2000-gebied, als bijzonder nationaal natuurgebied aanwijzen.

Soortbescherming

Alle beschermde soorten worden aangewezen in de wet zelf (deels met verwijzing naar internationale regelgeving). Alle natuurlijk in het wild levende vogels, meeste inheemse zoogdieren, alle inheemse amfibieën en reptielen, en een aantal vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten zijn beschermd. Ongeveer 200 thans beschermde soorten (vooral vaatplanten en zeevissen) worden niet meer beschermd onder de Wet natuurbescherming (anders dan door algemene zorgplicht). De lijst met beschermde soorten is niet meer opgedeeld in tabellen, zoals in de huidige Flora- en faunawet. Zie bijlage 3 voor de nieuwe lijst met beschermde plant- en diersoorten.

Totaal aantal beschermde soorten is slechts een fractie van ongeveer 35.000 soorten die in Nederland voorkomen. Groot aantal bedreigde (Rode lijst) soorten wordt niet passief beschermd (wel actieve bescherming vereist).

Drie regimes voor beschermde soorten

1. Regels ter bescherming van vogels die vallen binnen het bereik van de Vogelrichtlijn, i.e. alle natuurlijk in het wild levende vogels in EU (art. 3.1-3.4)
2. Regels ter bescherming van dier- en plantensoorten die strikt beschermd zijn op grond van de Habitatrichtlijn en natuurbeschermingsverdragen (art. 3.5-3.9)
3. Regels ter bescherming van niet onder 2 vallende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten vermeld in de bijlage bij de wet (art. 3.10-3.11)

Inhoud beschermingsregimes

- Geen uniform verbodstelsel, maar aparte verboden voor elk van de drie categorieën beschermde soorten.
- Verboden en uitzonderingen sluiten nauw aan bij Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (regime 1 en 2), maar 'soepeler' regime voor aanvullend beschermde soorten (regime 3).
- Meeste verboden nu alleen van toepassing op 'opzettelijk' handelen, maar dat dekt ook voorwaardelijk opzet (=willens en wetens aanmerkelijke kans aanvaarden dat gedraging schadelijke gevolgen heeft voor beschermde soorten). Verschil met de huidige verboden zal in de praktijk dus waarschijnlijk gering zijn.

Alle in de Wet genoemde soorten zijn strikt beschermd. Voor de verbodsbepalingen is een ontheffing noodzakelijk. Dit geldt ook voor zeer algemene soorten waarvoor in het verleden automatisch de vrijstellingsregeling van kracht was bij ruimtelijke ontwikkelingen. Echter kunnen de provincies voor een aantal algemene soorten een vrijstellingslijst opstellen (op basis van Artikel 3.11). Dit betekent dat de beschermde soorten per provincie verschillen (zie bijlage 3).

Met betrekking tot ruimtelijke ontwikkelingen zijn de volgende verbodsbepalingen voor soorten het meest relevant.

Intrinsieke waarde natuur

Artikel 1.10

Deze wet is gericht op:

Het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit.

Algemene Zorgplicht

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.3

1. Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1, ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren.

2. Provinciale staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1 en ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren.

Ontheffing of vrijstelling

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b. zij is nodig:
 - in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
 - in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
 - ter bescherming van flora of fauna;
 - voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
 - om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan;
- c. de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

In een ontheffing, onderscheidenlijk vrijstelling worden in elk geval voorschriften opgenomen, onderscheidenlijk regels gesteld, over:

- a. de middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden, waarbij enkel het gebruik wordt toegestaan van bij algemene maatregel van bestuur aangewezen middelen, installaties of methoden;
- b. de tijd en plaats waarvoor de ontheffing of vrijstelling geldt, en
- c. de wijze waarop het risico voor het behoud van de vogelstand wordt beperkt.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.

3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.

4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.

5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.8

1. Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van een of meer van de verboden, bedoeld in artikel 3.5 ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten.

2. Provinciale staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van een of meer van de verboden, bedoeld in artikel 3.5 ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten.

Ontheffing of vrijstelling

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;

b. zij is nodig:

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;

c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beschermingsregime andere soorten

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:

a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;

b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of

c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:

a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;

b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;

c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;

d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;

e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;

f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;

g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of

h. in het algemeen belang.

3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Artikel 3.11

1. Bij ministeriële regeling kan worden bepaald dat de bij die regeling aan te wijzen verboden, bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, onderdeel b of c niet van toepassing zijn ten aanzien van bij die regeling aan te wijzen soorten, op bij die regeling aan te wijzen categorieën van handelingen die na een voorafgaande melding aan gedeputeerde staten worden uitgevoerd om een reden, genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, onderdeel b, of in artikel 3.10, tweede lid.

2. Provinciale staten kunnen bij verordening regels stellen waaraan een melding als bedoeld in het eerste lid moet voldoen.

Gedragscodes

De verboden, bedoeld in de artikelen 3.1, 3.2, zesde lid, 3.5, 3.6 tweede lid, of 3.10, en de krachtens artikel 3.11, eerste lid, geldende verplichting tot melding, zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode en die plaatsvinden in het kader van:

a. een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;

b. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;

c. een bestendig gebruik, of

d. ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

2. Een gedragscode als bedoeld in het eerste lid wordt goedgekeurd, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

a. in de gedragscode worden handelingen beschreven die nodig zijn voor:

- ingeval het handelingen betreft die invloed kunnen hebben op vogels, één van de in artikel 3.3, vierde lid, genoemde redenen;
- ingeval het handelingen betreft die invloed kunnen hebben op dieren als bedoeld in artikel 3.5, eerste lid, één van de in artikel 3.8, vijfde lid, genoemde redenen;
- ingeval het handelingen betreft die invloed kunnen hebben op dieren als bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, onderdeel a, of van planten als bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, onderdeel c, één van de in artikel 3.8, vijfde lid, of in artikel 3.10, tweede lid, onder a, e, f of g, genoemde redenen;

b. in de gedragscode een wijze van uitvoering van handelingen is beschreven, waarmee naar het oordeel van Onze Minister afdoende is gewaarborgd dat ten aanzien van de soorten, bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste of vijfde lid, 3.10, eerste lid, geen benutting of economisch gewin plaatsvindt;

c. in de gedragscode een wijze van uitvoering van handelingen is beschreven, waarmee naar het oordeel van Onze Minister afdoende is gewaarborgd dat ten aanzien van de soorten, bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste of vijfde lid, 3.10, eerste lid, zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen

Van zorgvuldig handelen als bedoeld in het tweede lid, onderdeel c, is in elk geval sprake, indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

a. er worden slechts handelingen verricht waarvan geen wezenlijke invloed uitgaat op de soorten, bedoeld in het tweede lid, en

b. ingeval handelingen worden verricht die invloed hebben op dieren wordt voorafgaand en tijdens de handelingen in redelijkheid alles verricht of gelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat:

- dieren als bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste lid, of 3.10, eerste lid, worden gedood;
- nesten van vogels worden vernield, beschadigd of weggenomen, rustplaatsen van vogels worden vernield of beschadigd, dan wel voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de in artikel 3.5, eerste lid, of artikel 3.10, eerste lid, bedoelde dieren worden beschadigd of vernield, en
- eieren van dieren als bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste lid, of 3.10, eerste lid, worden vernield, of

c. ingeval handelingen worden verricht die invloed hebben op planten van soorten als bedoeld in artikel 3.5, vijfde lid, of 3.10, eerste lid, wordt voorafgaand aan en tijdens de handelingen in redelijkheid alles verricht of gelaten om te voorkomen dat deze planten worden geplukt, afgesneden, ontworteld of vernield.

4. Alvorens een gedragscode als bedoeld in het eerste lid, of een wijziging daarvan, goed te keuren of in te trekken, overlegt Onze Minister met gedeputeerde staten over zijn voornemen daartoe.

Staring Advies
Jonker Emilweg 11
6997 CB Hoog-Keppel
T 0314 641 910
info@staringadvies.nl